LEMKİN ENSTİTÜSÜ'NÜN YIKICI TUTUMUNA YENİ BİR ÖRNEK

Tuğçe TECİMER

-

28 Aralık 2025te Lemkin Enstitüsü, Ermeni Apostolik Kilisesinin baskı altına alınmasına ilişkin bir açıklama yayınlamıştır.[1] Enstitünün Ermeni Apostolik Kilisesine yönelik devlet politikasını eleştiren açıklama, ilk bakışta din özgürlüğü ve demokratik gerileme gibi kavramlara odaklanıyor gibi görünse de, metin incelendiğinde ciddi tarihi ve siyasi yanılsamalar olduğu görünmektedir.. Metin, hukuki tartışmaları bilinçli biçimde kimliksel ve kültürel travmalarla iç içe geçirerek, güncel bir iç siyasi krizi neredeyse soykırıma giden yol olarak çerçevelemekte; bu da hem kavramsal hem de ahlaki açıdan son derece problemli bir yaklaşımı ortaya koymaktadır.

Ermenistandaki hükümet □□□□□□□ gerilimi, hukukun üstünlüğü ve devlet ile dini otoriteler arasındaki dengelerin korunması bağlamında ele alınması gereken, temel bir ilke sorunu olarak değerlendirilebilir. Ancak Lemkin Enstitüsü bu tartışmayı, devletin kilise içi yolsuzluk, siyasi müdahale, anayasal düzeni tehdit vb. iddialarını ciddiyetle ele almak yerine, kimlik silme ve baskıcı devlet çerçevesinden ele almaktadır. Ne var ki demokratik rejimlerde dinî kurumlar, tarihsel rollerinden bağımsız olarak hukukun üstünde değildir. Her ne kadar bu durum Lemkin Enstitüsünün bilimsellikten uzak ve taraflı tutumunun yineleyen göstergesi olsa da bir din adamının soruşturulması, inanç özgürlüğüne saldırı ya da kültürel soykırım emaresi olarak sunulamaz.

Bu noktada, Ermeni iddialarının yayılmasında önde gelen diğer bir kuruluş olan Zoryan Enstitüsü Başkanı K. M. Greg Sarkissianın yaklaşımı konuyu daha gerçekçi bir zemine taşımaktadır. Sarkissianın da vurguladığı gibi, Ermeni Apostolik Kilisesinin tarihsel olarak devlet yokluğunda üstlendiği rol, modern egemenlik anlayışı içinde kilisenin devletle eşdeğer veya paralel bir otorite alanı talep edebileceği anlamına gelmez. Egemenlik, tekil ve bölünemezdir; aynı toprak parçası üzerinde iki ayrı nihai karar merciinin varlığı, kaçınılmaz olarak krize neden olur.[2]

Devletler ve dini otoriteler arasındaki dengenin sağlanması, bildiride iddia edildiği gibi Ermeni kimliğini zayıflatmaya yönelik bir saldırı değil; aksine hem devletin meşruiyetini hem de kilisenin ruhani otoritesini koruyan temel bir yaklaşımdır. Üzerinde durulması gereken nokta, kilisenin tarihsel önemini inkâr etmek değil; bu önemi modern devlet düzeni içinde doğru konumlandırmaktır. Ermenistanın uzun vadeli istikrarı ve egemenliği, kilisenin konumu ile anayasal devlet ilkelerinin birbirine karşıt değil, birbirini tamamlayan

unsurlar olarak ele alınmasına bağlıdır.

Metinde dikkat çeken bir diğer konu ise, Sevk ve İskân Kanunu ile Ermenistanın güncel iç siyasetini doğrudan ilişkilendirmesidir. Sevk ve İskân Kanununun, bugün Ermenistandaki seçilmiş bir hükümetin kilise ile yaşadığı güç mücadelesiyle benzerlik kurulacak biçimde kullanılması, "suçların suçu" olarak kabul edilen soykırım kavramını aşındıran ve araç haline getiren bir yaklaşımdır. Zira soykırım kavramı, bir devleti ya da siyasi iktidarı eleştirmek için başvurulabilecek basit bir araç değildir. Bu tür benzetmeler, kavramın hukuki ağırlığını zayıflatırken, aynı zamanda her türlü iç siyasi anlaşmazlığı varoluşsal tehdit merkezine çekerek toplumsal kutuplaşmayı derinleştirir.

Bildiride, Ermenistan hükümetinin uygulamalarının, doğrudan ya da dolaylı biçimde Türkiye ve Azerbaycanın stratejik hedeflerine hizmet ettiği iddia edilmektedir. Bu yaklaşım, her iç gelişmeyi dış komplolara bağlayan klasik bir milliyetçi refleksi yansıtmaktadır. Oysa bir devletin komşularıyla normalleşme arayışı, milli kimlikten vazgeçmek anlamına gelmez. Bu tür iddialar, barış süreçlerini zayıflatan ve çatışmayı sürekli kılan bir düşüncenin ürünüdür.

Sonuç olarak, söz konusu bildiri oluşturulmuş toplumsal travmaları ve kimlik söylemlerini Ermenistanın iç siyaseti ile ilgili meselelerin üzerine yerleştirerek, konuyu dramatize eden ve taraflı bir bakış açısı sunan bir yaklaşım sergilemektedir. Enstitü hukuki çerçevede ele alınması gereken kilise-devlet gerilimini, kimlik silme ve baskıcı devlet söylemleri üzerinden yorumlayarak hem kavramsal hem de ahlaki açıdan sorunlu bir perspektif ortaya koymaktadır. Bu tür değerlendirmeler soykırım kavramını da istismar etmekte ve aşındırmaktadır. Bu nedenle, Lemkin Enstitüsünün bu yaklaşımı da önceki pek çok yaklaşımı gibi olayları tarafsızca analiz etmekten çok ideolojik bir çerçeveye oturtmakta ve kamuoyunu yanıltıcı bir şekilde yönlendirmektedir.

*Resim: *Lemkin Institute*

[1] "Statement on the Suppression of the Armenian Apostolic Church: Historical Continuities of Identity Erasure within Victim Groups", *Lemkin Institute,* 28 December 2025, https://www.lemkininstitute.com/statements-new-page/statement-on-the-suppression-of-the-armenian-apostolic-church%3A-historical-continuities-of-identity-erasure-within-victim-groups.

[2] Statehood, Authority, and the role of the Church in a Sovereign Armenia, *ArmenPress*, 23 December 2025, https://armenpress.am/en/article/1238273.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: TECİMER, Tuğçe. 2026. "LEMKİN ENSTİTÜSÜ'NÜN YIKICI TUTUMUNA YENİ BİR ÖRNEK." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2025 / 113. Aralık 30. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Yorum/LEMKIN-ENSTITUSU-NUN-YIKICI-TUTUMUNA-YENI-BIR-ORNEK

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır